

порівняння за змістом текстової відповіді зі зразком потрібно виділити зміст. Вирішити це завдання можна за допомогою *семантичного аналізу* – виділення з довільного тексту природною мовою змістовної структури (знання) із застосуванням удосконаленого методу латентно-семантичного аналізу.

Передбачено, що порівняння поданої відповіді і зразка проводитиметься за декількома ознаками: за кількістю слів, кількістю ключових слів і фреймів, порядком слів, значимістю слів і фреймів. Під час *прагматичного аналізу* визначається належність відповіді до визначеної предметної сфери.

Застосування запропонованих нових та удосконалених методів, моделей та алгоритмів аналізу тексту надає можливість виявляти латентні асоціативно-семантичні залежності у множині документів; частково знімати явища омонімії, полісемії та синонімії; виправляти слова, написані студентом із помилками; враховувати синтаксичні відношення; логіку побудови терм у контексті предметної сфери тощо.

Описані моделі і методи обробки природномовної відповіді в ІСОЗ дозволяють проводити автоматизовану оцінку знань студентів у реальному часі із використанням таких завдань: завдання, що передбачають коротку вільну відповідь у вигляді числа або одного слова; завдання, що передбачають точну відповідь у вигляді правила, визначення, теореми тощо; завдання, що передбачають логічну відповідь (вибір із множини, впорядкування за ознакою, доведення тощо); завдання відкритого типу, відповідь на які повинні бути подані в довільній формі природною мовою – математичних викладень або тексту.

Предметом подальших досліджень є удосконалення моделей та методів синтаксичного аналізу тексту інтелектуальної системи оцінювання знань.

Список літератури

1. Автоматическая обработка текстов на естественном языке и компьютерная лингвистика : учеб. пособие / [Большакова Е. И., Клышинский Э. С., Ландэ Д. В., Носков А. А. и др.]. – М. : МИЭМ, 2011. – 272 с.
2. Дарчук Н. П. Комп'ютерна лінгвістика (автоматичне опрацювання тексту) : підручник / Наталія Петрівна Дарчук. – К. : Видавничо-поліграфічний центр “Київський університет”, 2008. – 351 с.
3. Заболеева-Зотова, А. В. Латентный семантический анализ : новые решения в Internet / А. В. Заболеева-Зотова, А. Ю. Пастухов, П. В. Сердюков, Н. А. Козлова, С. А. Чернов // Информационные технологии. – 2001, № 6. – С. 67–82.
4. Заде Л. Понятие лингвистической переменной и его применение к принятию приближенных решений / Л. Заде; пер с англ. – М. : Мир, 1976. – 165 с.
5. Інтелектуальна система автоматизованого оцінювання знань у вищих навчальних закладах // Звіт про НДР/ НАДПСУ, ХДЦНТіЕІ (№ 0109V005890). – Хмельницький, 2008. – 120 с.
6. Комарницкая О. И. Совершенствование алгоритма латентно-семантического анализа нечеткой текстовой информации / Современный научный вестник. № 29 (225). Серия : Филологические науки. – Белгород : Руснаучкнига. – 2014. – С. 58–62.
7. Олексієнко Л., Дарчук Н. Лематизація парадигм іменників української мови // Проблеми українізації комп'ютерів. – К., 1993. – С. 62–65.
8. Марченко О. О. Алгоритми семантичного аналізу природномовних текстів : Дис. канд. фіз.- мат. наук : 01.05.01 / КНУ ім. Тараса Шевченка. – К., 2005. – 150 с.
9. Поспелов Г.С, Поспелов Д.А. Искусственный интеллект и прикладные системы. – М. : Знание, 1985. – 43 с.
10. Штангей С.В. Моделі і інформаційні технології контролю знань в системі дистанційного навчання. – Рукопис. Дис. к. техн. н. : 05.13.06 – інформаційні технології. – Харківський національний університет радіоелектроніки, Харків, 2009. – С. 165.
11. Deerwester, S., Dumais, S.T., Furnas, G.W., Landauer, T.K. and Harshman, R.A. 1990. Indexing by Latent Semantic Analysis. Journal of the American Society for Information Science, 41. – P. 391-407.

**Т. Коропатницька
(Чернівці)**

СЕМАНТИЧНЕ ГРАДУЮВАННЯ ПОРІВНЯННЯ У ДИСКУРСІ

У роботі розглядаються шляхи включення категорії градуювання як мовної універсалії до якісно-кількісної характеристики прототипічних засобів вербалізації порівняння в німецькій мові.

Ключові слова: категорія порівняння, категорія градування, шкала градування, порівняльна оцінка, інтенсифікація, деінтенсифікація.

В работе рассматриваются пути включения категории градуирования как языковой универсалии к качественно-количественной характеристике прототипических средств вербализации сравнения в немецком языке.

Ключевые слова: категория сравнения, категория градуирования, шкала градуирования, сравнительная оценка, интенсификация, деинтенсификация.

The basis of the present paper is the assumption that the adjective comparison needs semantic grading for a comprehensive study of comparison as a constructive element of the German discourse that would give the opportunity to design the linguistic human behavior and the choice of different means of influencing the recipients.

The relevance of the study lies in the necessity to attract categorical relations in the research of particular aspects of the comparison category (at this stage – graded comparison/Gradvergleich) and to establish practical implementation of comparative constructions the comparison meaning.

Positive in the study of comparison at a deep level, we consider the selection of its logical construct constituents. The article emphasizes the need to combine categorical, functional and semantic characteristics of comparison and gradualness as the essence of the gradualness category in the ordering of linguistic units in a system is necessary for the successful implementation of communicative purposes, as shown in the example of the gradualness signs scale "Schnelligkeit".

It is also recommended to explore the base (feature, aspect) of comparison through the prism of gradualness concepts: scale, point, standard, pole, gradualness indicators, parametric and qualitative gradual signs. It would make possible to cover the language behavior of communicants in different situations and allow to find out the pragmatic factors contributing monoclinal choice in the communication process.

Keywords: category of comparison, category of graduation, graduation scale, comparative assessment, intensification, deintensification.

Людина пізнає світ, порівнюючи предмети і явища, і пропускаючи їх через свою свідомість та передає їх іншим членам свого мовного колективу за допомогою мови, таким чином формується індивідуальна картина світу й розвивається колективна картина світу.

Порівняння, як семантичний і когнітивний термін, це ментальний процес, внаслідок якого двом (потенційно повним (комплексним)) об'єктам на предикативній шкалі надається ступінь (ранг, рівень), градуйовану (не ідентичну) позицію [Стассен 1985, с. 24]. Якщо позиції на шкалі різні, тоді мова йде про порівняння нерівності, якщо позиції співпадають – порівняння рівності, що знаходять своє мовне кодування в порівняльних конструкціях. Такі конструкції, як правило, містять: предикативну шкалу, яка у мові знаходить своє вираження, зазвичай, у формі градуйованого предикату та двох додатків. Градування можливе тільки у структурі дискурсу. Розвиваючи думку Е. Бенвеніста (1974) про процесуальний характер цього феномену, треба розрізняти процес застосування мовної системи – дискурс, і результат цього процесу – текст (Красних, 2004). Оскільки мова виступає у вигляді зв'язного тексту, а не окремих слів чи речень (Харріс, 1970), один із шляхів аналізу дискурсу є з'ясування ролі окремого елемента в ньому.

Аналіз останніх досліджень. Дослідження категорії порівняння в 21 ст. визначається загальною спрямованістю філологічних студій на комплексне вивчення мовних конструкцій у поєднанні структурного і функціонально-семантичного аспектів: дієслів порівняння сучасної німецької мови (Іванюк, 2006), порівняльних конструкцій в текстах давньоанглійської мови: (Ікалюк, 2010), порівняння в німецькій та російській мовах (Захарова, 2009), категорії компаративності в різноструктурних мовах (Дмитрієва, 2012), сполучників *als* та *wie* (Eggs, 2006) та ін. Граматична категорія порівняння взаємопов'язана із семантичною категорією градування (М. Бондаренко (2001), Т. Подуфалова (2006), Застровський (2002), Колесникова (2012)), оскільки основою порівняння виступає „ознака, яка допускає кількісні градації” [Федосеева 1997: 25], у порівнянні розглядаємо „шкалу значень подібності та відмінності” [Кузьміна 1982: 36–46]. У свою чергу, ці дві категорії залежать від понятійних категорій кількості (Телегіна (2013), Мальхіна (2011), Челнокова (2007) та якості (Дмитренко (2009), Карл (2006)) (залежно від того, що градується – кількісна чи якісна ознаки. Дослідження поняття інтенсивності ознаки становить значний інтерес із точки зору пізнавального сприйняття дійсності (М. М. Полужин, Л. І. Сахарчук, І. С. Шевченко, О.О. Селіванова, С.Н. Денисенко). На думку М. М. Болдирева, „знання засобів і способів оцінки предметів/явищ навколишнього світу невід'ємна складова мовного знання, яке входить у загальну концептуальну систему людини й формується за тими ж законам, що й інші типи знання” [Болдирев 2010, с. 47]. Інтенсивність за своєю суттю покликана відобразити різний (більший або менший) прояв ознаки, за точку відліку звичайно береться

показник норми ... , який зумовлює два інших показники – менше норми ... та більше норми” [Туранский 1990, с. 23].

Робочою гіпотезою нашого дослідження є припущення, що порівняння прикметника для комплексного дослідження порівняння як конструктивного елементу німецькомовного дискурсу, яке дало б можливість проектувати мовну поведінку людини та вибір нею тих чи інших засобів впливу на реципієнтів, потребує семантично градуювання.

Актуальність даного дослідження зумовлена необхідністю залучення міжкатегорійних зв'язків в дослідження окремих аспектів категорії порівняння (на даному етапі – градуйованого порівняння), необхідністю встановлення практичної реалізації порівняльними конструкціями значення порівняння.

Позитивним у дослідженні порівняння на глибинному рівні ми вважаємо виокремлення складових його логічного конструкту:

1) того, що порівнюється – **референт** [Румянцева 2007, с. 8], об'єкт [Гулыга, Шендельс 1969, с. 115], тема [Искандерова 1982, с. 3; Денисова 1989, с. 4; Арынов 1972, с. 4] порівняння, (comparandum) [Потебня 1894/2012, с. 130];

2) того, із чим порівнюється – агент [Румянцева 2007, с. 8], **еталон** [Гулыга, Шендельс 1969, с. 115]; [Арынов 1972, с. 4], образ, стандарт або база [Hahnemann 1999, с. 31] порівняння, (comparatum) [Потебня 1894/2012, с. 130];

3) основи порівняння – **ознака** [Гулыга, Шендельс 1969, с. 115], модуль [Искандерова 1982, с. 3; Денисова 1989, с. 4; Арынов 1972, с. 4], аспект [Hahnemann 1999, с. 31] порівняння, (tertium comparationis) [Потебня 1894/2012, с. 130].

Градуйоване (Gradvergleich) порівняння є прототипічною реалізацією процесу порівняння, за словами Ханеман [Hahnemann 1999, с. 30]. Для нього є характерним те, що ознака (tertium comparationis) практично завжди реалізується через ад'єктивну фразу. Наприклад:

Tiger ist *schneller* als Löwe.

Tiger ist *schneller*, als ich dachte.

Tiger ist so *schnell* wie ein Löwe.

Tiger ist so *schnell*, wie ich dachte.

Якщо для ознаки властива градуйованість, то утворюється шкала прояву ознаки, *шкала градуальності*. Кожний розподіл даної шкали – це певний ступінь прояву ознаки. При цьому одиниці, віднесені до розподілів вище нуля, будуть антонімічні одиницям, віднесеним до розподілів нижче нуля. Для прикладу розглянемо шкалу градуальності ознаки «Schnelligkeit» (див. Табл. 1, пор. Кадысева, 2010). Нулем цієї шкали буде одиниця, умовно названа „*weder schnell noch langsam*“, що й позначає такий прояв швидкості, якому властива відсутність і якості „*schnell*“, і якості „*langsam*“. При переміщенні по шкалі із зони нижче нуля в зону вище нуля спостерігаємо інтенсифікацію ознаки „Schnelligkeit“, при зворотному русі – його деінтенсифікацію. Однак якщо дану шкалу умовно поділити на дві частини щодо позначки „нуль“, то можна стверджувати, що вона відображає градуювання ознак „*schnell*“ (верхня частина) і „*langsam*“ (нижня частина). І тоді переміщення по одній із частин шкали від нуля буде відображати інтенсифікацію ознаки, до нуля – його деінтенсифікацію.

Отже, той самий градаційний ряд може відбивати інтенсифікацію однієї ознаки й деінтенсифікацію іншої. Наприклад, градаційний ряд *gemächlich – träge – schleppend* буде відображати деінтенсифікацію швидкості, але в той же час – інтенсифікацію ознаки „*langsam*“. Інтенсифікація й деінтенсифікація одне явище, різниця їх тільки в напрямку переміщення по шкалі градуювання. Категорії порівняння, інтенсивності й градуальності оперують однаковими одиницями мови, вони пов'язані з оцінкою ступеня прояву ознаки. Відмінність останніх у тому, що категорія інтенсивності – це вираження інтенсифікованого значення, а категорія градуальності – послідовність мовних одиниць у порядку зростання або спадання ступеня прояву якості. Для категорії інтенсивності важливе зіставлення інтенсифікованої одиниці з якимось „нормативним“ зразком: *rasch* – „*sehr schnell*“ і *augenblicklich* – „*sehr schnell*“. Для категорії градуальності важливе визначення місця мовної одиниці на шкалі градуальності (наприклад, на якій частині шкали розташується *augenblicklich*: між *rasch* і *ungestüm* чи між *rasch* й *spornstreichs*?).

Сутність категорії градуальності полягає в упорядкуванні мовних одиниць у певну систему для успішної реалізації комунікативних цілей.

Таблиця 1.

Градуальна шкала ознаки „Schnelligkeit“												
Деінтенсифікація ознаки „langsam“ ⇒⇒⇒							Деінтенсифікація ознаки „schnell“ ⇐⇐⇐					
Інтенсифікація ознаки „langsam“ ⇐⇐⇐						0	Інтенсифікація ознаки „schnell“ ⇒⇒⇒					
schleppend	sacht	träge	Schwerfällig	gemächlich	langsam	weder schnell langsam noch	schnell	rasch	ungestüm	augenblicklich	jählings	spornstreichs
Інтенсифікація швидкості → → → → → → → → → → → → → → → →												
Деінтенсифікація швидкості ← ← ← ← ← ← ← ← ← ← ← ← ← ← ← ←												

Важливими для аналізу основи (ознаки) порівняння є також риси градуальних ознак (1. піддаються виміру, можуть бути співвіднесені з будь-якою точкою на шкалі, що відображає етапи, ступені зміни ознаки; 2. відносність, релятивність; 3. допускають варіювання, рух по шкалі зміни ступені ознаки або в напрямку зростання, або в напрямку спадання (С. Сепіра (1985), Н. Д. Арутюнової (1988), Е. М. Вольф (1985), Е. І. Шейгал (1990)). Найбільш повна характеристика градуальних семантичних ознак представлена в роботі Е.І. Шейгал (Шейгал, 1990). Автор виділяє наступні два типи: параметричні (отримують як числову, так і лінгвістичну інтерпретацію, тобто вираження в словах чи реченнях) і якісно-оцінні (можуть бути описані тільки в рамках лінгвістичної інтерпретації) [Шейгал 1990, с. 9]. Параметричні ознаки, що відображають об'єктивно вимірні параметри речей, є емпіричними, за термінологією А. Н. Шрамма (Шрамм, 1979), і приймаються безпосередньо органами почуттів: розмір, висота, довжина, товщина, ширина, глибина, вага, вік, швидкість, сила, освітленість і т.п. Якісно-оцінні ознаки можуть бути й емпіричними (наприклад, колір, властивості поверхні), і раціональними [Шрамм 1979, с. 21–22], які не тільки сприймаються органами почуттів, а виникають на основі сприйнятих ознак у результаті аналізу, зіставлення, умовиводів. Отже, серед раціональних ознак можна виділити ознаки предмета (наприклад: *klug, gescheit: listig, schlau; reinrassig* та ін.) і оцінні, що не належать предметові, а виражають відношення суб'єкта до предмета (наприклад: *ausgezeichnet, vortrefflich, vorzüglich; reizend; entzückend; schlecht, schlimm* та ін.).

Ознака може змінюватися залежно від входження в різні ряди протиставлень (пор. *eine große/riesige Katze, ein großer/riesiger Elefant, eine große/riesige Stadt*). Е. М. Вольф, розглядаючи шкалу оцінних ознак, відзначає, що порівняння при градуванні за певною ознакою релевантне лише в межах однорідного класу: *eine große Maus* припускає шкалу для класу мишей, а не для класу тварин, у якій миші входять як підклас [Вольф 1985, с. 48]. Е. М. Вольф підкреслює відносний зміст градуальних (у тому числі й оцінних) ознак: шкала „дуже великий – великий – середній – маленький – дуже маленький“ не має денотатів поза об'єктами оцінки [Вольф 1985, с. 48]. Отже, не порівнюваними є *ein großes Flugzeug i ein großes Fahrrad, ein schönes Haus i schönes Wetter* та ін.

Відповідно, градуальна ознака має здатність змінюватися, проявлятися тією чи іншою мірою та характеризується виміром (співвіднесенням з певною точкою шкали), релятивністю (відносністю) і динамічністю (рухливістю, можливістю руху – зростання або спадання).

Градуальні відносини мають місце при розподілі інформації за принципом „менше – більше“ (зростаюча градація) або „більше – менше“ (спадаюча градація). Такий розподіл

виникає в результаті порівняльної оцінки змісту повідомлення, його істинності або адекватності щодо вибраного словесного формулювання [пор. Ляпон 1986, с. 92].

Динаміка градуальних ознак відбивається на шкалі градації й есплікується за допомогою спеціальних мовних засобів. У лінгвістиці поняття градуальної шкали було введено й розроблене Є. Сепіром, який інтерпретує шкалу як „упорядкований ряд відносних „більше” і „менше” [Сэпир 1985, с. 93]”. Досить повна характеристика градуальних шкал представлена також в роботах Е. М. Вольф (1985) і Е. І. Шейгал (1990). Так, Е.І. Шейгал відзначає, що шкала, будучи одним з основних елементів семантичної градації, є „графічним символом градуюваної ознаки” [Шейгал 1990, с. 13]. Основними компонентами градуальної шкали є (пор. Табл. 1): 1) точка відліку (норма); 2) градаційні квантори, що характеризують ступінь зміни ознаки; 3) два протилежні напрямки зміни ознаки (зростання й спадання); 4) полюси.

Висновки та перспективи подальшого дослідження. Отже, категорії порівняння та градуювання – суб’єктивні категорії, оскільки як порівняння, так і градуювання здійснюється суб’єктом, котрий пізнає. Якщо розглядати ці категорії у напрямку від суб’єкта до результату його пізнавальної діяльності, то порівняння – первинне, а градуювання – вторинне. Безпосередній зв’язок вони мають з категоріями кількості та якості, оскільки порівнюватися можуть як кількісні, так і якісні ознаки, які представлені не однаковою мірою в об’єктах порівняння, а проявляють різну інтенсивність і градуюються.

Ми вважаємо за необхідне поєднати категоріальні і функціонально-семантичні характеристики порівняння і градуальності, що зробить можливим висвітлити мовну поведінку комунікантів у різних ситуаціях, дасть змогу з’ясувати прагматичні чинники, що зумовлюють мовностилістичний вибір у процесі комунікації.

Наступним кроком дослідження багатофункціональної природи порівняння як когнітивної операції має бути дослідження основи (ознаки, аспекту) порівняння через призму понять градуальності: шкала, точка відліку, норма, полюси, індикатори градуальності, параметричні і якісно-оцінні градуальні ознаки.

Список літератури

1. Арынов М. Сравнительные конструкции с *wie* и *gleich* в современном немецком языке : автореф. дис. ... канд. филол. наук : 10.02.04/ Арынов Мухтар. – Калинин, 1972. – 23 с.
2. Болдырев Н. Н. Когнитивная семантика : Курс лекций по английской филологии / Н. Н. Болдырев. – Тамбов : Изд-во Тамб. ун-та, 2001. – 123 с.
3. Вольф Е. М. Функциональная семантика оценки [Текст] / Е. М. Вольф. – М.: Наука, 1985. – 229 с.
4. Вольф Е.М. Функциональная семантика. Описание эмоциональных состояний. Функциональная семантика оценки / Е. М Вольф. – М. : Едиторион УРСС, 2002. – С. 214–246.
5. Гулыга Е. В., Шендельс Е. И. Грамматико-лексические поля в современном немецком языке / Е. В. Гулыга, Е. И. Шендельс. – М. : Просвещение, 1969. – 184 с.
6. Денисова Г. Л. Когнитивный механизм сравнения в немецком языке : дис... д-ра. филол. наук : 10.02.04. / Денисова Галина Леонидовна. – Тольятти : Волжский ун-т им. В.Н.Татищева, 2009. – 393 с.
7. Искандерова И. З. Семантико-структурная характеристика сравнительных конструкций немецкого языка / И.З. Искандерова. – М. : Изд-во Московск. пед. ин-та им. Ленина, 1982. – 16 с.
8. Ляпон М. В. Смысловая структура сложного предложения и текста / М. В. Ляпон. – М. : Наука, 1986. – 200 с.
9. Румянцева М. В. Типологические особенности компаративных конструкций : автореф. дис. ... канд. филол. наук : 10.02.20. – Челябинск, 2007. – С. 8–9.
10. Сэпир Э. Градуирование : семантическое исследование // Новое в зарубежной лингвистике. – Вып. 16. Лингвистическая прагматика. – М. : Прогрес, 1985. – С. 43–79.
11. Туранский И. И. Семантическая категория интенсивности в английском языке / И. И. Туранский. – М. : Высш. школа, 1990. – 173 с.
12. Федосеева Н. С. Функционально-семантическое поле сравнения в современном немецком языке : автореф. ... канд. филол. наук : 10.02.04. – Нижний Новгород, 1997. – 17 с.
13. Шрамм А. Н. Очерки по семантике качественных прилагательных (На материале русского языка) / А. Н. Шрамм. – Л. : Изд-во ЛГУ, 1979. – 134 с.
14. Шейгал Е. И. Градация в лексической семантике : Учебное пособие к спецкурсу / Е. И. Шейгал. – Куйбышев : Куйбыш. гос. пед. ин-т, 1990. – 96 с.
15. Hahnemann S. Vergleiche um Vergleich : zur Syntax und Semantik ausgewählter Vergleichstrukturen mit *als* und *wie* im Deutschen / S. Hahnemann. – Tübingen : Niemeyer, 1999. – 340 S.

16. Kennedy C., McNally L. Scale Structure, Degree Modification, and the Semantics of Gradable Predicates / S. Kennedy, L. McNally // *Language*. – 2005. – Vol. 81. – Issue 2. – Pp. 345–381.

17. Stassen L. Comparison and Universal Grammar [Електронний Ресурс] / L. Stassen. – Oxford : Basil Blackwell, 1985. – Режим доступу : <http://wals.info/chapter/121>

**С. Кравець
(Тернопіль)**

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ РЕЛІГІЙНИХ СИМВОЛІВ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

У статті розглянуто основні характеристики символу як національно-культурного компонента і його значення у перекладі, проаналізовано найбільш оптимальні прийоми передачі релігійних символів в творі К. С. Льюїса “Хроніки Нарнії” українською мовою. Здійснено кількісні підрахунки для виявлення закономірностей використання перекладацьких трансформацій при відтворенні релігійних символів засобами цільової мови.

Ключові слова: символ, перекладацькі трансформації, значення, еквівалентність, знак.

В статье рассмотрены основные характеристики символа как национально-культурного компонента и его значение в переводе, проанализировано наиболее оптимальные приемы передачи религиозных символов в сочинениях К. С. Льюиса “Хроники Нарнии” на украинском языке. Сделано количественные подсчеты для определения закономерностей использования переводческих трансформаций при воссоздании религиозных символов средствами целевого языка.

Ключевые слова: символ, переводческие трансформации, значение, эквивалентность, знак.

In the article the main characteristics of a symbol as a national and cultural component and its role in translation are studied. The choice of the work “The Chronicles of Narnia” by C.S. Lewis, which is relevant for this research because of the usage by the author various religious metaphors and symbols that arises a great problem for the translators is grounded. The best methods of religious symbols rendering in the work “The Chronicles of Narnia” by C.S. Lewis into Ukrainian are analyzed. The main structure of religious symbols such as symbols-persons, subject, verbal and abstract, which were used in the work “The Chronicles of Narnia” by C.S. Lewis, and translated into Ukrainian is studied. The comparative analysis of religious symbols usage in English and Ukrainian national cultures is made.

The meanings of the religious symbols used in “The Chronicles of Narnia” and in its translation are explained. The calculations for finding the regularities of translation transformations usage in rendering religious symbols into target language are made. Having analysed the ways of rendering religious symbols used in “The Chronicles of Narnia” into Ukrainian language, it was concluded that loan translation (35%) was used the most often. Transcription (22%) is on the second place in Ukrainian translations, transcription + loan translation (14%) on the third place, and further go functional analogue (10%), contextual translation and transliteration (5%), concretization (3%), generalization (3%), and transposition (3%).

Key words: symbol, translation transformations, meaning, equivalence, sign.

У свідомості людей, об'єднаних мовою та історією, існує певний набір слів, стійких виразів, зв'язних текстів, культурних кліше, уявлень та стандартних символів, за якими закріплений певний зміст і котрі з більшою повнотою і силою передають цей народний дух. Ці “одиниці” спілкування і складають національно-культурну, релігійну пам'ять носіїв певної мови та культури, саме вони й формують інваріантні образи світу, без наявності яких неможливе існування жодної комунікативної системи. У структурі образно-метафоричних мовних засобів, побудованих на національно-культурній та релігійній традиції, значне місце відводиться серіям словесних символів, що своїм концептуальним змістом відбивають різноманітні сторони життя, особливості національного бачення дійсності, образного осмислення “картини світу”.

Лінгвокраїнознавчі аспекти перекладу, наприклад, реалії, концепти й символи, становлять певні труднощі для перекладача. Різноманітні варіанти вирішення цієї проблеми пропонувались і пропонуються в багатьох науково-практичних перекладознавчих роботах. Проте варто зауважити, що на відміну від питань перекладу реалій, які висвітлено системно з достовірним і емпірично доведеним набором прийомів і способів перекладу, проблеми відтворення вербалізованого концепту чи лінгвоконцепту (за термінологією М. А. Новикової) у перекладі поки що не отримали достатнього наукового практичного висвітлення в перекладознавстві. В нашій статті йтиметься про відтворення у перекладних текстах саме символу – лексичної одиниці, прямо пов'язаної з ментальним мисленням та пам'яттю